

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

sig äfwenledes en Salomonits egenfkap, och med helig
frikostighet understödjade en så lefwande, som nyctig,
gnad. Denna Collect insfaller här efter i bäckenet
ligen på Midsommar-dagen, enligt erhållen underret-
telse från säker ort. Om Skörden tillika sträcker sig
til Häfworna, (a) eller går utom Domkyrkan, wet jag
intet at säga. Men om de små Salomoniternes tillstånd
och antal skal widare ordas härnäst: äfwen om Föde,
de, Wigde och Döde wid alla Kyrkorna.

Från Bohus-län höres, at Kyrkoherden i Sol-
berga, Herr Nils Hammarberg är med döden afgångne.
Korta Stads: Nyheter.

Helsingör. Johan Häggren ankom den 11 Junii
til barlastad, från Köpenhamn, årnad til Marstrand.
Hans Arwidson och Arwid Pettersson från Wisby
til Warberg och Göttheborg med Kalk: Johan Wis-
sendorff ifrån Wismar til Göttheborg med Hwete: Ma-
gnus Sandelin från Carlshamn til Göttheborg med
Ståfwer; Johan Wisböll från Carlshamn til Udde-
walla med det samma: Magnus Andersson från Carls-
crona til Amsterdam med Beck: Anders Lundberg från
Wisby til Göttheborg med Kalk: Gunne Gustafsen
från Carlscrona til Amsterdam med Tjära: Bengt
Hock från Wisby til Göttheborg med Kalk: Jacob
Ohman från Dantsig til Göttheborg med Råg: Hans
Lund och Lars Hagberg ifrån Riga til Marstrand med
Lin. Desputan ankommo barlastade 2 Skeppare från
Amsterdam, och 29 från Sit Ubes med Salt, alle årn-
nade til Stockholm: 2 årnade til Westermö, 6 til Ubo,
1 til Helsingfors, 1 til Norköping, alle lastade med
Salt: utom 2 årnade til Stockholm med Stenkol
och Mjöl, som ankommo den 17 Junii.

(a) Nu mera höret jag, at Häfworna sträcka sig til Häfworna.

Göttheborgska Magasinet.

Den 30 Junii 1759.

**Sortfärning af Warbergs-Historien, och Slut-
teliga berättelsen om Kyrkan.**

3 dag har jag intet annat, än Kyrko-Tidningar,
i Magasinet, ehuru jag wänder mig. Silfwer-käri-
len fodra en syn, och

1. Den så kallade **Soknebuds-Kalken**, som
werkeligen förtjenar namn af Antiquitet. Han wä-
ger 38 lod, är tämligen tjock, och teknad med Munke-
stil, hwilken jag med stäligen goda ögon, och all min
latin, hwarken kunde läsa eller förstå. Kyrko-herden
Hammar war lyckeligare, satte ögonen til, och utan at
ropa: jag ser; framlade denna märkwärdiga legende.
Christiernus Laurentii gdz Scriba in Antvord-
sk me fecit hieri pro usu Capelle Divi Johan-
nis Baptiste perpetuo in Nyburg 152. Teknet,
som står främst, är likt en Jupiter i Almanach.
Swad betyder gdz? Intet wet jag, om icke gratia
Dei Zebaoth. Skrifwaren har ej waret så ringa
Kreatur, kan man tänka. Han efterapar Kongar och
förne Biskopar i styliseringen. At Nyburg är samma
som Nyby, må ingen twifla. När Warberg heter
Varburgum, må ju Nyby kallas Nyburgum. Si-
sta Bifran på åretalet är försliten: så mycket ser man
liknål, at Kalken blifwet på Femtonhundra-tjugo-
talet

talet gjord; och Historien instämmer, at Nyby städt ännu längre. Desutan är Sagan nog almän, at denne Kalk är en liten qvarlåtenskap af Nybys här lighet. Antvordskē är et förtreteligt ord. Hade jag lof, at göra det til Antwerpen, skulle jag tro, at någon Contoirist i det ännu lysfande Amsterdam gjort en Present af Kalken, lika som Köpman Greve af Altare-tåket. Med all säkerhet ser man, at Kyrkan i Nyby waret skyddad af Johannes Döparen, eller nämnd efter samme Prophet, och haft under sig et Capell: hvilket stadfästes af den anmärkningen, som jag har i huswärdet, rörande Nybys storlek, hwarom framdeles. Skulle någon påstå, at hela Förklaringen öfwer denne benige Text är illa träffad, kan det quitta mig lika. Nätmu får jag begripeligare saker.

2. **Storē Messe-Kalken**, som är nu mera rumlig. Gamla Påskristen lyder så: **Warbiens Kirkis. 1665. weyer 86 lod.** Neder på foten ligger et Crucifix, och wid handtaget sticka några Silfwertaggar ut, med dessa bokstäfwer, en på hwardera taggen: IHESUS. På rundelen af Kalken står afritat et lam med Segerfana, och denna öfwerkrift. **Ecce, Agnus Dei, Qui tollit peccata mundi, miserere nobis.** Skön latin! Söga wakrare äro de Swenske Bersarne, som blifwet högt upsatte på Kalken.

Med Prosten Dahlberg har Sig flere Guds barn funnit,

Som därtill warit Fahr, Jag til rätt storlek hunnit. Om den Salige Prosten Lars Dahlberg är Far till desse Bersar, öfwes jag mindre öfwer den Poetiska, än lekamliga, slägtkapen. (Den årlige Gubben ägde min Mor-Noster) Kalken öktes och förnyades år 1726.

3. **Patenet**, som wäger $17\frac{3}{4}$ lod, är af samma ålder, som den omstöpte Kalken. För bättre minne skall är jag, som Antiquarius, lika så gammal. Huru kan Patenet wara utan rimelig påskrift?

Hwad Wänner Guds wed Kalken gjordt,
Har Jag i lika mätto spordt.

4. **Oblat-Afken**, som gjordes i Halmstad år 1700, utfirades och förgylbes i Warberg 1726, och wäger 21 lod. Huru sjunger han?

Et bröd för Christi Hjörd J mig förwarad blifwer,
Att ätha wid Guds bord, Dit Själhungren drifwer.
Af gästwor jag består, Det Prosten Dahlberg brackt,
Guds nådelön hwar fähr, Som hårtill gifwit macht.
Detta låter mera Catholiskt, än Poetiskt.

Innan jag ser efter mera Silfwer, må jag tända up ljusen, och gripa til

5. **Ljuse-Stakarne.** Den ene af desse Pyramider wäger $87\frac{1}{4}$ lod, den andre $86\frac{3}{4}$. Är det möjligt, at de kunna tiga? Nej, den förre säger:

Guds wänner ha med flit Alt Sölsret til oss geswit,
Att pryda Herrans bord, Och lysa för Hans hjörd,
Som Prosten Dahlbergs nit Det alt bestält och dreswit.

Den andre säger:

Sit arbet Wallman stänkt, Och med de förre samjat,
Att man wäl önska må, Gud låte dem wäl gå!
Som detta så betänkt, Och Christeligen främjat.

På bägge Stakarne står 1725: bägge äro af drifwet arbete, ljusen ihåliga nedan, och ställas på Taggen. Hwardera wäger 3 til 4 marker, och försärdigas af Enkan Smed-Brita, som äfwen gör Wax-staplar, om någon åstundar at wetat.

At ljusen må bättre lysa, wil jag taga af dem, och tillika bese

6. **Goderalet** til Ljuse-saren, hwilket wäger 23¹/₂ lod. Den wälsignade Prosten har utan twiswel brukat en helig list, at få denna nyttiga Meuble.

Til Warbergs Altar-Strud Mig två Pastores gifwit. Hwarmed de ärat Gud, Och sig i Marmor Skrifwit. (a) Nils Wagge (b) hälft bestod, Nils Hammarberg (c) liska,

Ty skal den helt år god Wälsigna bägge två. Så när hade jag glömt den stora

7. **Silfwer-Kannan**, som wore kånstet nyttigare i et Gåstebud, än i Kyrkan. Hon wäger 89¹/₂ lod, är tillverkad i Görtheborg af Gulbarbetaren Wallman, Swärfar til Herr Birgman, Ulberman för Görtheborgske Gul- och Silfwer-Smedar. Stämpeln utwisar G. B. S. W. Af påskriften: **Warbers Kyrkas Kanna**, slutes alsintet: ty Guldsmeden Nöding har nyligen inpräglat denna urmodiga Swenskan. **Crucifixet**, som står på Altaret, är af Messing, och förtjenar ingen agtning. Enke-Prostinnan Dahlberg har förårat

8. **Den förgylta Skeden**: och således har man alla Silfwer-Kärlen i behåll. Ifrån Altaret går jag til **Prädike-Stolen**, som föreställer Christi Föddelse, de 3 Wise Männen, Ortegården med Angelen, och de sömnige Lärjungarne, utom Törne-kroningen och Korsfästelsen. Talar Prädike-stolen något mer, där han står tämligen illa til fram i Choret, har jag intet ord at tillägga, utan går ner i **Preste-stolen**, den

(a) Snarare i Silfwer.

(b) Fordom Kyrkoherde i Fagered.

(c) Den nyligen afledne Kyrko-Herden i Solberga.

den en Köpman, Herr Michael Schmidt, Skänkt af barmhertighet år 1692, den 24 Junii. Härifrån ser man bort at **Orgel-Werket**, som består af 8 stämmor, med Claver och Pedal: Jag får ej igen, hwad jag genom andra tänkt öfwer detta ämnet. Denna Kyrko-prydnad blef ej färdig förän år 1746, och Häfpenningarne, som falla wid Åstronsången, samlas än i dag til Werkets afbetalning. Utan twiswel stiga de ej til höga summor om året, så wida 80 Dal. allena insalla i hwar stock ur Högmesso-Häfworna, af hwilka den ena skattar til Kyrkan, den andra til Hospitalet. De 2 nyare Häfworna äro en skänk af Herr Rådman Hjerton, äfwen som Sifre-skäpen af Herrar Rådmännen, Jacob Lagerbom och Peter Ernst Zinkel. **Målningarne** i taket föreställa en Gloria in excelsis, at tala ur Målare-boken, som har sit Majestäteliga Centrum fram öfwer Choret, och sträcker sig öfwer hela Hwalswet. Änglarne stå på listan alltomkring, och hålla hwar sit stycke af den Apostoliska Tron. Medan jag är i Hwalswet, må jag för bättre minne skal erindra, at Kyrkan ej stöder sig på swaga Pelare: ty hon har inga. Utom **Orgel-låktaren**, som intager hela bredden af Kyrkan, är äfwen en ny förfärdigad år 1753, på södra sidan, som bär alle 4 Evangelisterna, och prålar med många bibliska Bilder, hwilka allesamman se antingen fram eller tillbaka på Srefaren. Dessa har Herr Kyrkoherden Hammar påfunnet. Det wore synd at förgåta de upbyggeliga **Taflor**, som pryda Kyrkowäggarna. **Taflan**, som skänktes af Prosten Dahlberg, handlar om Guds Rikes Hemlighet. Här ser man Kristus på Korset, med wigstalar i hånden, samt en Kalk och Funtpåstången.

stängen. Bilder och språk utgöra större delen af Tafflan: ja Prostern och Prostinnan göra ingen hemlighet af sin heliga frukostighet, utan stå bågge, som de i lefwandelif waret, på de nedersta hörnen. Ej långt här ifrån ser man en alswarsam målning, i hwilken Kristus på Korset injagar, under påstående förmörkelse, en wödsam förfräckelse. I Choret på södra kanten asmalas Christi bortflygt in åt Egypten, med hwilket Mästare stycke, förre Rector Scholæ, Joh. Grimberg hebrat sig och Choret tillika. Påfundet är ifrån Kopparskifferstån Anna Sibylla Kraus, och af följande innehåll. Maria rider på en åsna, en Ängel håller i betstetnglen, en annan bär en sakla, Maria sitter til häst, eller råttare på Åsnan, som en Amazoninna: Joseph stöder med ena handen sin karestas rygg, och med den andra sig self. Huruledes? Jo, Han brukar sin timmer nya til kåpp under resan. Det förstår sig, at Barnet ligger i Marias stöt; men owist, om tre Änglar hålla en himmel öfwer des hufwud. Jag går förbi 2 små Tafflor, stänkta af Rådmanen, salige Emmanuel Bagge, hwilka föreställa Christi swepning och uppståndelse; men faller härifrån naturligen på betraktelsen af min dödelighet, då jag räknar öfwer 30 Gräfställen i Kyrkan. Närmast Altaret är Borgmästare Pihlsons Graf: af stenen hemtas den lärdom, at Borgmästare Hummels Hustrur eller Fruer hetat, den förre Susanna Matsdotter, den sednare Margareta Kniphof. Därnäst äro Prestegrafwenn, med den Ehrenpolska, Faltsburgiska och Potentiska de märkwärdigaste. Hwar Graf har sin Numer; och de flesta den swaghet, at antingen wara omurade, eller med grästen oforsedde. Ur Grafwarne stiger jag up i Trätornet, om jag orkar, och

och räknar 2 Kläckor, som blifwet ej långesedan nerflottade, emedan Tornet swigtade under bördan af Storfläckan, som en Person likwäl med beqwämlichkeit ringger. Huru denna kommet til, och hwadan Malmen sammansmält, har jag mig icke bekant af nyare Gåstwoboken: det wet jag, at hon blifwet af twänne smärre stöpt och sammanslidd.

Har jag waret widlyftig med Kyrko-ziraterna, som äro af mindre wärde; så bör största prydnaden ej förglömmas, hwilken en nitst, och sin Stolt altid hebrande, Prädikant utgör, som med all andelig försarenhet, förbinder en ren och ofonstlad wältalighet. Om hela Kyrko-staten får jag nyra mig framdeles, äfwen om Choral-boken, och därutur hoppläckade Sanningar.

På Kyrkogården äro inga bygda Grafwar, inga ritade stenar, som jag blifwet warse; men en wäldig hop med höga Åsteträ, som lemna de döde Kroppar en annars osäker rättighet til sin erhålna hwila. Muren war nyligen på alla sidor om Kyrkogården både låg och förfallen, kanhända sämre än Stadens öfrige gårdsgräddar, som werkeligen hedra des idkeseame Inbyggare.

Men medan jag detta Friswer, får jag til all lycka weta, at den omtalte Muren just i desse dagar sådt et stäteligare utseende, under den Deconomisse Rådman Zinkels upsig: äfwen som Kyrko-portarne upmuras och hwälswas. Wid byggnaden följes förmodligen den reglan, at som kreatur må wäl släppas ur, men ej in på Kyrkogården, så bör muren snarare slutta in än utåt. Om annorlunda stödt, har utan twifwel Herr Rådmanen andra ändamål med Muren.

Jmedlertid är detta wårn, om det kommer under den namnet, älsför lågt emot Kyrkans högd.

Små-lärda Nyheter.

Denne Månaden, som kostar mig femte Beko-
bladet, är upfallad efter Juniores, eller de yngre Ro-
merste Borgare, som från suttonde til fyrtionde och
fette året woro selskrisne Soldater. Språkar nå-
gon för Juno, ägtenkaps Gudinnan, har jag in-
dåremot: och wil någon Patriot med åminnelse i Al-
manachan hedra Junius Brutus, som utdref den Ro-
manskis Tarquinius, fast owist i hwilken månad; så
krismer jag under, om jag kan, både med händer och
fötter.

Den 1 Junii dyrkades hos de Romare en Car-
dinalska, eller läsgudinna, åt hwilken intet annat offer-
des, än släff och bönor. Jag bör ej förglömma, at
Romerske Åsnorne hade i denne månad sin årliga
Högtid, och gingo til Bagarne, prydde med fransat
och brödforgar. Man märker, at Hedren wid Aca-
demier och i lärda Werlden wid denna tid utdelas.

Rundgörelser.

En spingande ny Iefwernes-Beskrifning öfwer den
i alvannaste Historien så mycket omtalte General-Ma-
joren, och Öfwersten wid Preussiska Tri-Bataillonet,
Johan Mayer; med et litet Sago-brott om en Ån-
gelsk Åfrentyrare, eller et stycke Roman i miniature,
är öfwerfatt i desse dagar, och säljes för 4 öre Smt
i alla Boklädor i Staden, samt hos Tygskriswären
Åkerman.

Swad Nytt i Staden?

den 30 Junii 1759.

Kyrko-Tidningar.

Salomoniske Iogen erkänner med underdånigste
wördnad en ny Kongelig Nåd emot sit Barn- och Kopp-
ympnings-Hus, efter erhållet tilstånd, at så i Götteborgs-
ska Domkyrkan årligen på Midssommar-dagen insamla
några, til så löstiga, som bekanta, affigter ånnade medel.
Samhället hade ej förr inhändigat detta hugneliga Ut-
slag, än Collecten pålystes både på Prädike-stolen och i
Bekobladet. At göra Almånheten mer upmärksam, och
winna rundare Gifware, åtogo sig Herrar Major Mol-
ler och Directeur Fehman, med Storhandlarne von Ost-
ten och Magnus Åhlrot, at gå med Häfwen. Wid Båc-
kenen stodo General-Lieutenanten och Landshöfdingen
m. m. Herr Baron von Kaulbars; General-Majoren
Herr Baron Björnberg, Herr Direct. Grill, och Rajo-
ren, Herr Baron Bennet, hwilke tåftes hwar wid sin
Post ej mindre med ord, än närwärelse, tala för Barn-
huset. Frukten af dessa anstalter war en samlad pen-
ning af 591 Dal. Smt, hwarföre så Iogen, sojn Barn-
huset, aflägger en Fylldig taksägelse.

Antalet af små Salomoniter, som blifwet ifrån
början intagne, stiger til 65, af hwilka större delen Ief-
wa, mest alla Soldate-barn. Många äro likwäl af
döden hänrykta, och däribland ej mindre än 16 i år af
Mestlingen. Utom dessa 65, hwilkas underhåll eller
begrifning, eller bägge delarne, kostat Iogen ånsenli-
gen, äro 33 Iuckeligen Kopp-ympade. Många af
Stadens hederligare Inwånare hafwa frimodigt ut-
lemnat